

بررسی آتیه‌نواز چالش‌های پیش‌روی اجرای قانون استخدام معلولان

فرصت‌های شغلی را از توان‌یابان بگیریم

گزارش

بر اساس تبصره یک ماده (۱۵) قانون حمایت از حقوق معلولان، وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی، شرکت‌ها و نهادهای عمومی و انقلابی مکلفند سه در صد از مجوزهای استخدامی خود به جز موارد ذکر شده در بندهای (ت) و (ث) ماده (۱۱) این قانون را به افراد دارای معلولیت اختصاص دهند. سازمان اداری و استخدامی کشور نیز موظف است نسبت به تخصیص این سهمیه استخدامی برای افراد دارای معلولیت اقدام و بر نحوه رعایت آن نیز نظارت کند.

و توانایی‌های آنهاست.»

وی تصریح کرد: «آیا سبزاوار است فرد نابینایی که کارشناسی ارشد یادکتر گرفته، فقط بتواند اپراتور تلفن یک اداره شود؟ یا فردی که معلولیت در ناحیه پا دارد، فقط به عنوان متصدی امور دفتری یا ماشین‌نویسی استخدام شود؟ آیا این توهین به افراد دارای معلولیت نیست؟ چرا سازمان امور استخدامی کشور در سهمیه‌بندی مشاغل برای این گروه از افراد جامعه، تجدیدنظر نمی‌کند؟»

محمودنژاد خاطر نشان کرد: «نابینایان مطلق به راحتی می‌توانند کتابدار باشند؛ بخصوص در حال حاضر که کتابخانه‌ها دیجیتالی شده و جزئیات مکانی کتاب‌های موجود اعلام می‌شود، پیدا کردن و تحویل آن برای نابینایان بسیار آسان است.»

وی افزود: «در برخی مشاغل تعریف شده برای افراد دارای معلولیت مانند اپراتوری تلفن نهادهای دولتی مانند ۱۱۸ که برای مخابرات است یا ۱۳۹ که برای سازمان جنگل‌هاست نیز تغییرات ساختاری رخ داده و این نهادها را به بخش خصوصی واگذار کرده‌اند که مدیران جدید خود را موظف به اجرای ماده (۱۵) قانون حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت نمی‌دانند.»

الزام دستگاه‌ها لازمه اجرای ماده (۱۵)

رویا حبیبی معاون دفتر امور توانمندسازی معلولان سازمان بهزیستی کشور در گفت‌وگو با آتیه‌نو در پاسخ به این پرسش که «آیا آمار دقیقی از وضعیت استخدامی معلولان در راستای اجرای این مصوبه وجود دارد یا خیر؟» گفت: «در سال ۱۳۹۷ تعداد ۸۱۴ سهمیه برای استخدام وجود داشت که حدود ۴۰۰ سهمیه جذب نشد. در سال ۱۳۹۸ تعداد سهمیه ۸۷۱ نفر بوده و ۳ هزار و ۴۶ فرد دارای معلولیت ثبت‌نام کرده بودند و ۵۲۶ نفر جذب دستگاه‌ها شدند و ۳۴۴ سهمیه باقی ماند.»

حبیبی افزود: «در سال ۱۳۹۹ تعداد هزار و ۳۰۵ سهمیه تعیین شد که ۹۶۱ سهمیه جدید و ۳۴۴ سهمیه سنوات قبل بود و از این تعداد مشخص برای جذب افراد دارای معلولیت توسط دستگاه‌های اجرایی کشور، ۵۰۷ نفر پذیرفته شده نهایی بودند.» حبیبی خاطر نشان کرد: «در سال جاری ۲۱ دستگاه متقاضی جذب نیرو بودند که بیشترین سهمیه به ترتیب به تعداد یک هزار و ۱۴۳ نفر مربوط به وزارت آموزش و پرورش، ۴۵ سهمیه وزارت کشور و ۲۹ سهمیه سازمان بهزیستی بوده است.» معاون دفتر امور توانمندسازی معلولان سازمان بهزیستی کشور تأکید کرد: «در تلاش هستیم با همکاری مرکز فناوری امکان دسترسی افراد دارای معلولیت به اطلاعات شغل محل‌های دارای مجوز استخدامی دستگاه‌های اجرایی را فراهم کنیم تا انتخاب شغل محل‌های مذکور بر اساس بیشترین فراوانی انتخاب افراد دارای معلولیت تعیین شود.»

وی در پاسخ به پرسش موانع احتمالی پیش‌روی اجرای تبصره‌های «پ» و «ت» از ماده (۱۱) قانون حمایت از معلولان در خصوص تخصیص ۳۰ درصدی پست‌های تلفنی و اپراتور تلفن به افراد کم‌بینا و نابینا و دارای معلولیت جسمی و حرکتی و ۳۰ درصد از پست‌های متصدی دفتری و ماشین‌نویسی به افراد معلول حرکتی

محمد مخبر معاون اول رئیس‌جمهور ۲۱ خردادماه سال جاری در دومین جلسه کمیته هماهنگی و نظارت بر اجرای قانون حمایت از حقوق معلولان در دولت سیزدهم به عنوان رئیس کمیته هماهنگی و نظارت بر اجرای قانون حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت، خواستار اجرایی شدن سهمیه سه درصدی استخدام معلولان شد. مخبر در این جلسه بر ضرورت ارائه خدمات به افراد دارای معلولیت از سوی تمام دستگاه‌ها و نهادهایی که به نوعی از بودجه عمومی استفاده می‌کنند، تأکید کرد و به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مأموریت داد کار گروهی تخصصی را جهت بررسی مشکلات اجرایی مفاد و پیگیری اجرای احکام قانون توسط کلیه دستگاه‌های اجرایی و اخذ گزارش از آنها تشکیل دهد.

نگاه جامعه، یکی از علل بیکاری معلولان

کامران عاروان رئیس هیأت‌مدیره شبکه ملی تشکل‌های مردم‌نهاد معلولان جسمی- حرکتی با اشاره به آمار غیررسمی ۴۰ درصدی معلولان بیکار در کشور گفت: «علت این حجم از بیکاری در جمعیت معلولان ناشی از نگاه جامعه، بخش دولتی و خصوصی است.»

عاروان در گفت‌وگو با آتیه‌نو یادآور شد: «بسیاری مواقع فرد معلول توانمند، ایده‌پرداز و خلاق به دلیل وجود برخی نگاه‌ها از استخدام در مراکز دولتی و بخش خصوصی محروم می‌ماند.»

وی پرداخت مستمری به معلولان و خانواده‌های آنها را بعضاً در شکل‌گیری رفتارهای غلط در حوزه اشتغال معلولان مؤثر دانست و اظهار کرد: «برخی در مواجهه با فرد معلول او را از تلاش برای مولد بودن، اشتغال‌زایی و حتی کار کردن باز می‌دارند که با این شرایط جسمانی نیازی به کار کردن نیست و به نوعی فرد معلول و خانواده‌های آنان به دریافت مستمری تشویق می‌شوند.»

مسأله فراتر از اجرانشدن کامل ماده (۱۵)

علی همت محمودنژاد، مدیرعامل انجمن حمایت از حقوق معلولان نیز در این خصوص گفت: «در پیشگفتار لایحه‌ای که وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی برای اشتغال معلولان آماده کرده، عنوان شده نرخ بیکاری افراد دارای معلولیت، چهار برابر افراد عادی است.»

محمودنژاد یادآور شد: «از جمعیت یک میلیون و ۶۳۰ هزار نفری افراد دارای معلولیت که در بهزیستی ثبت‌نام کرده‌اند، فقط ۲۲ هزار نفر در بخش خصوصی کار می‌کنند. در مجموع این آمارها نشان می‌دهد حتی دو درصد معلولان کشور هم مشغول به کار نیستند.»

وی تأکید کرد: «مسأله افراد دارای معلولیت فقط اجرا نشدن کامل ماده (۱۵) قانون حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت که تأکید دارد «نهاد دولت مکلف است حداقل سه درصد از مجوزهای استخدامی دستگاه‌های

دولتی و عمومی را به افراد دارای معلولیت واجد شرایط اختصاص دهد» نیست، آنها نسبت به پست‌ها و مناصب شغلی که قانون برای آنها در نظر گرفته نیز معترض هستند.»

محمودنژاد افزود: «معلولان می‌گویند محدود کردن آنها به چند شغل خاص خدماتی و دفتری توهین به استعداد

از سوی نهادهای عمومی و انقلابی که از بودجه دولتی استفاده می‌کنند، می‌دانند. وی همچنین مشکلاتی در خصوص حدنصاب نمره قبولی آزمون و خالی ماندن صندلی استخدامی افراد دارای معلولیت در آزمون‌ها به دلایل مختلف را از چالش‌های مهم پیش‌روی سهمیه سه درصد استخدام افراد دارای معلولیت عنوان کرد. الله‌وردی گفت: «بند «ز» ماده (۴۲) قانون مدیریت خدمات کشوری، آیین‌نامه اجرایی دارد که به دستگاه‌ها ابلاغ شده و بر اساس بند «۵» آیین‌نامه اجرایی بند «ز» ماده (۴۲) قانون مدیریت خدمات کشوری، استخدام معلولان به شرط آنکه به تشخیص سازمان بهزیستی کشور، معلولیت مانع از مأموریت کاری آنها نباشد، بلامانع است.»

وی افزود: «صلاحیت تشخیص توانایی احراز پستی که فرد دارای معلولیت در آن قبول شده، بر عهده سازمان بهزیستی است.»

الله‌وردی تأکید کرد: «هیچ دستگاهی نمی‌تواند فرد دارای معلولیت را به جرم ناتوانی و معلولیت رد کند؛ مگر اینکه بهزیستی بر اساس معاینات جسمانی این ناتوانی را تأیید کند.»

مسئول دبیرخانه کمیته هماهنگی و نظارت بر اجرای قانون حمایت از حقوق معلولان گفت: «هنگام معاینه و مصاحبه، دستگاه‌ها موظفند بهزیستی را دعوت کنند و بهزیستی می‌تواند بگوید که فرد دارای معلولیت صلاحیت احراز شغل را دارد یا خیر، اما متأسفانه برخی دستگاه‌ها این موضوع را نادیده می‌گیرند و فرد دارای معلولیت را رد می‌کنند.»

الله‌وردی افزود: «دستگاه‌هایی که مجوز استخدام می‌گیرند و از طریق سازمان اداری و استخدامی کشور نیرو جذب می‌کنند، به طور کامل و دقیق سهمیه استخدام سه درصد افراد دارای معلولیت را رعایت و دو بار در سال آزمون استخدامی برگزار می‌کنند.»

وی یادآور شد: «نماینده سازمان استخدامی و اداری کشور، نماینده دستگاهی که مجوز استخدام می‌گیرد و همچنین نماینده بهزیستی، سهمیه سه درصد استخدام افراد دارای معلولیت را احصاء می‌کنند.»

گفت: «با توجه به اینکه در حال حاضر اکثر سازمان‌ها به تلفن گویا مجهز هستند و کار تایپ نامه‌ها نیز توسط کارمندان انجام می‌شود، تنها پستی که امکان تصدی آن توسط افراد دارای معلولیت وجود دارد، متصدی امور دفتری است؛ بنابراین، این بند قانونی تأثیری در اشتغال به کار افراد دارای معلولیت ندارد.» معاون دفتر امور توانمندسازی معلولان سازمان بهزیستی کشور افزود: «لازم به تأکید است اکثر نیروها در این پست‌ها به صورت قراردادی و شرکتی مشغول به کار هستند؛ بنابراین این پست‌ها در آزمون‌های استخدامی لحاظ نمی‌شوند تا افراد دارای معلولیت بتوانند از سهمیه مربوطه استفاده کنند.» حبیبی در پاسخ به اینکه در صورت بروز تخلف سراسر کشور عنوان کرد: «به نظر می‌رسد ماده (۱۵) نیاز به اصلاح نداشته باشد و تنها باید با الزام دستگاه‌ها به صورت کامل اجرا شود.» وی تأکید کرد: «سازمان اداری و استخدامی بر رعایت آن نظارت کامل داشته باشد و یکی از شاخص‌های عمومی ارزیابی دستگاه‌ها را میزان اجرای ماده (۱۵) و رعایت سهمیه سه درصد قرار دهد. موضوع مهمتر اینکه تبصره «۲» ماده (۱۵) در خصوص نحوه بر خورد با متخلفان به طور کامل اجرا شود.»

چالش پیش‌روی سهمیه ۳ درصد استخدام معلولان

منصور الله‌وردی، مسئول دبیرخانه کمیته هماهنگی و نظارت بر اجرای قانون حمایت از حقوق معلولان، عدم اشراف افراد دارای معلولیت به چگونگی اجرای قانون سهمیه سه درصد استخدام و حقی که دارند را تفسیر به رای و بهانه دستگاه‌ها برای احراز توانایی معلولان طبق ماده (۴۲) قانون مدیریت خدمات کشوری، رعایت نکردن سهمیه سه درصد استخدامی افراد دارای معلولیت

کنند.

دانیلیری یک شهر ساحلی کوچک در جنوب دوبلین (پایتخت) است که روزانه بخش زیادی از جمعیت به آن رفت‌وآمد می‌کنند. علاوه بر این، سیستم راه‌آهن شهری دوبلین از امتداد این شهر می‌گذرد و همچنین یکی از شریان‌های اصلی پایتخت ایرلند است.

دانیلیری و دوبلین به طور منحصربه‌فردی در معرض تغییرات آب‌وهوایی هستند و مناطق ساحلی آنها بار سنگین افزایش آب دریا و رویدادهای آب‌وهوایی

را به صورت رایگان در اختیار کاربران قرار می‌دهد.

علاوه بر این، داده‌ها در پلتفرم (Access Earth) در دسترس خواهند بود تا برای افراد بیشتری قابل دسترس باشد.

بر اساس بیانیه رسمی سازمان ارائه‌دهنده این خدمات، سیستم پارکینگ به مدت ۱۲ ماه عملیاتی خواهد بود. در این مدت، مقامات به اطلاعات میزان استفاده از پارکینگ و مدت اقامت دسترسی خواهند داشت تا اثربخشی فضاهای تعیین شده را مشخص

غیر قابل پیش‌بینی را تحمل می‌کنند. علاوه بر این، بخش بزرگی از هر دو شهر در مناطقی که در معرض خطر سیل است، قرار دارند. به همین دلیل در ماه مارس سال جاری، مقامات محلی این طرح هوشمند را راه‌اندازی کردند که هدف آن، آزمایش روش‌های جابه‌جایی پایدار، انرژی سبز، استراتژی هوشمند و دیجیتال و ابتکارهای کربن‌زدایی است. این در حالی است که پس از اجرای موفقیت‌آمیز این پروژه‌ها، مقامات تعداد آنها را افزایش خواهد داد.

پروژه‌ای برای بهبود فضای شهری توان‌یابان

ایرلندی‌ها پارکینگ هوشمند معلولان می‌سازند

گزارش

شهرداری شهر دانلییری ایرلند به تازگی انجام پروژه‌ای را آغاز کرده که با پیاده‌سازی آن، معلولان دسترسی بهتری به پارکینگ‌ها خواهند داشت. این پروژه با همکاری دولت محلی و سازمانی انجام می‌شود که وظیفه دیجیتالی کردن و معرفی اقدامات سازگاری آب‌وهوا در دوبلین را بر عهده دارد.

ابتکار پارکینگ هوشمند با هدف کمک به افراد دارای معلولیت در یافتن ۳۷ فضای پارکینگ تعیین شده این شهر و مکان‌های در دسترس، انجام شده است. این پروژه از طریق مجموعه‌ای از حسگرها اجرا می‌شود که مقامات آن‌ها را روی پارکینگ‌ها قرار می‌دهند و به این ترتیب اطلاعات به دست آمده را به اینترنت اشیا متصل می‌کنند.

فضاهای پارکینگ به اپلیکیشنسی موسوم به (Park Magic) متصل خواهند شد که اطلاعات «بلادرنگ»

خبر

سهم ۸۵ درصدی بخش خصوصی در اشتغال

خروجی نتایج گزارش طرح آمارگیری نیروی کار نشان می‌دهد بیش از ۸۵ درصد شاغلان (۱۵ ساله و بیشتر) کشور در مشاغل و فعالیت‌های اقتصادی و تولیدی در قالب بخش خصوصی در حال کار هستند. به عبارتی بخش خصوصی سهم ۸۵ درصدی در اشتغال موجود دارد. با توجه به اینکه ۸۵.۱ درصد شاغلان (۱۵ ساله و بیشتر) در کشور در مشاغل مربوط به بخش خصوصی اشتغال دارند، سهم اشتغال در کارهای بخش دولتی تنها ۱۴.۹ درصد از جمعیت در سن کار و شاغل کشور را شامل می‌شود. بر این اساس افراد هنرد و حقوق‌بگیر بخش خصوصی» با ۴۱ درصد و شاغلان در قالب شغلی «کارکن مستقل» نیز با ۳۶.۷ درصد بیشترین سهم اشتغال در بخش خصوصی را به خود اختصاص داده‌اند. نگاهی به جمعیت ۶۴ میلیون نفری افراد ۱۵ ساله و بیشتر در سن کار کشور از مجموع جمعیت ۸۵ میلیون نفری و جامعه بیش از ۲۴ میلیون نفری شاغلان کشور در بخش‌های مختلف دولتی، خصوصی و تعاونی، سهم بالای اشتغال در بخش خصوصی نشان از ظرفیت مناسب این حوزه برای جذب کارچویان دارد که ضرورت سیاستگذاری در این خصوص بیش از پیش احساس می‌شود.

آمارهای غیررسمی بیکاری در کشور حکایت از وجود بیش از ۴ میلیون نفر کارجو در کشور دارد. داده‌های آماری رسمی اعلام شده از طرف دولت؛ البته این تعداد را بیش از ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار نفر عنوان می‌کند که جذب این افراد در حوزه اشتغال دولتی عملاً در بازه زمانی کوتاه‌مدت امکان‌پذیر نیست و باید از بسترهای اشتغال در بخش خصوصی برای اشتغال بخش عمده‌ای از این افراد اقدام کرد.

بخش خصوصی با در اختیار داشتن سهم عمده بازار اشتغال، ظرفیت و توانمندی خود را در ایجاد فرصت‌های شغلی گسترده و جذب کارچویان دارای مهارت‌ها و مدارک دانشگاهی مختلف در طول دهه‌های گذشته نشان داده که به شرط حمایت و ایجاد بستر فعالیت، توان جذب کارچویان چند میلیون نفری کشور را نیز داراست. فعالان بخش خصوصی به واسطه سهم بسیار بزرگ از بازار کار و تولید، سهم بالایی از بسترسازی برای رشد و توسعه اقتصادی و رونق تولید را نیز در اختیار دارند. بر این اساس، ضرورت هدفگذاری مرتبط با تولید و اشتغال و تصمیم‌سازی‌های این حوزه برای مؤثر واقع شدن باید با مشارکت فعالان این بخش به عنوان شرکای اجتماعی کسب‌وکار و اشتغال صورت گیرد.

کاهش بار مسئولیت دولت در حوزه اشتغال، روند نزولی نرخ بیکاری به عنوان یکی از شاخص‌های مؤثر در بازار کار و تولید، ایجاد تعادل در عرضه و تقاضای نیروی کار در بازار کسب‌وکار، رونق تولید، روند روبه‌رشد توسعه، جذب کارچویان در بازار کار، جلوگیری از بزرگ شدن بدنه دولت افزایش هزینه‌های بخش دولتی، افزایش بیمه‌پردازی به سازمان تأمین اجتماعی و توسعه پوشش بیمه‌ای به عنوان یکی از مؤلفه‌های رشد و رفاه اجتماعی بخشی از مزایای حمایت از فعالان، سرمایه‌گذاران و تولیدگران بخش خصوصی است که دولت، کشور، بخش خصوصی، شاغلان و کارچویان می‌توانند از بسترهای ایجاد شده آن بهره‌مند شوند.

مهین داوری

روزنامه‌نگار

با توجه به اینکه در حال حاضر اکثر سازمان‌ها به تلفن گویا مجهز هستند و کار تایپ نامه‌ها نیز توسط کارمندان انجام می‌شود، تنها پستی که امکان تصدی آن توسط افراد دارای معلولیت وجود دارد، متصدی امور دفتری است.